

3. Administracja i finanse

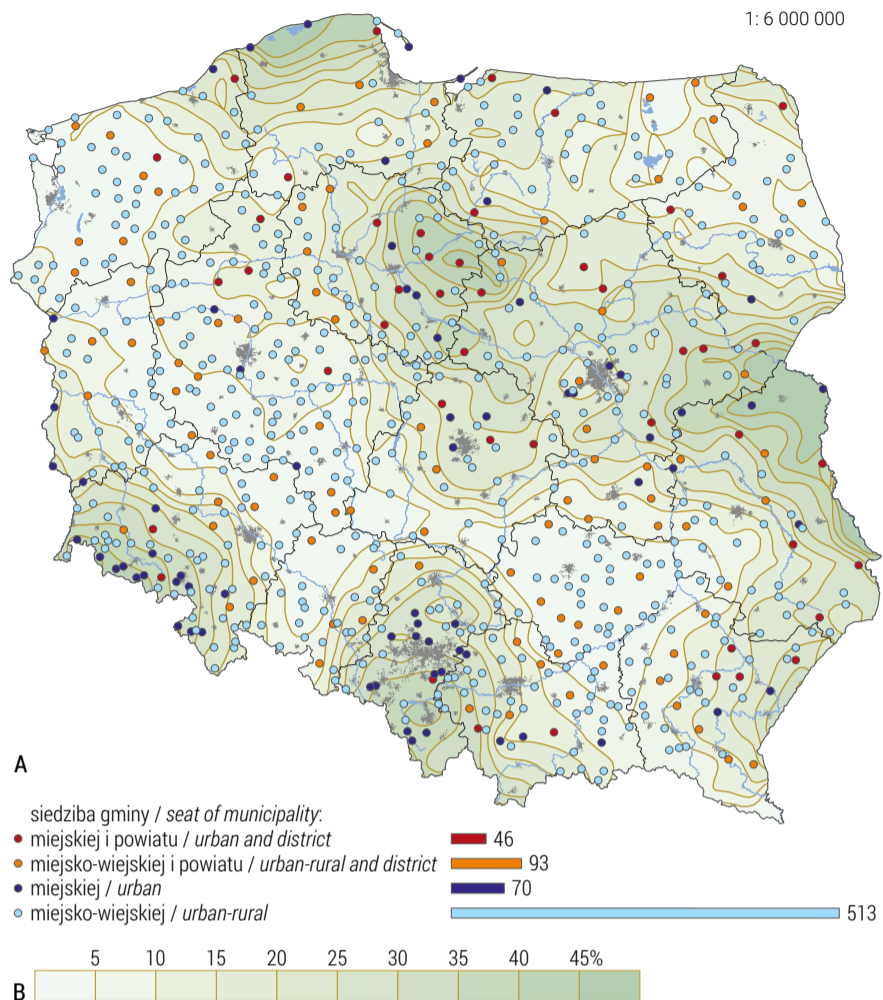
Administration and finance

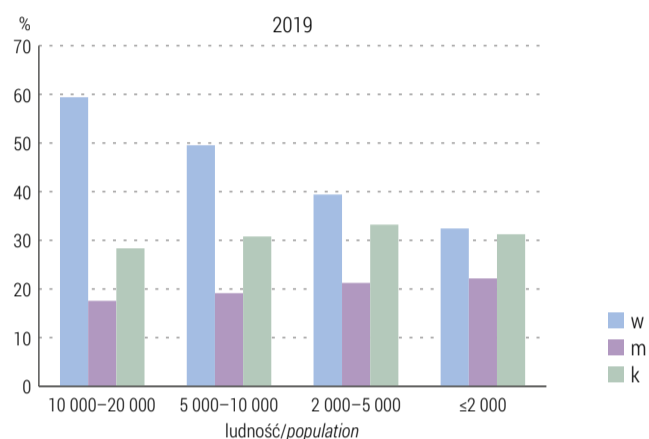
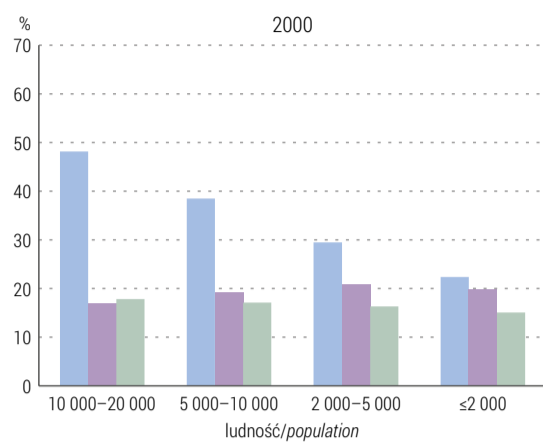
►► s. 31-39 autor: Michał Konopski

Status administracyjny jest jednym z kluczowych aspektów zarządzania małymi miastami. Ponad 70% omawianych ośrodków (513 z 722 miast) stanowią siedziby gmin miejsko-wiejskich. Małe miasta będące gminą miejską koncentrują się przede wszystkim na Dolnym i Górnym Śląsku oraz Kujawach. W niniejszym rozdziale uwzględniono szereg czynników wpływających na zarządzanie i gospodarowanie finansami w małych miastach. Istotna jest również ich lokalizacja względem Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków regionalnych i subregionalnych. Położenie w ich zasięgu oddziaływania sprzyja współpracy międzygminnej nie tylko w aspekcie gospodarczym, ale również m.in. planowania przestrzennego. W rozdziale przedstawiono zmiany struktury wieku, płci i wykształcenia przedstawicieli samorządów terytorialnych w okresie ostatnich dwóch dekad. Odsetek radnych z wykształceniem wyższym wyraźnie wzrósł. Ma to niebagatelny wpływ na poprawę sposobu zarządzania ośrodkami miejskim i ich rozwój społeczno-ekonomiczny. Niestety, nadal utrzymują się znaczne dysproporcje pomiędzy większymi miastami (10-20 tys. ludności), a najmniejszymi ośrodkami (poniżej 2 tys.), w których radni są wyraźnie słabiej wykształceni. Udział młodych samorządowców (poniżej 39. roku życia) jest tam z kolei najwyższy. W latach 2000-2019 wyraźnie wzrósł udział kobiet wśród radnych.

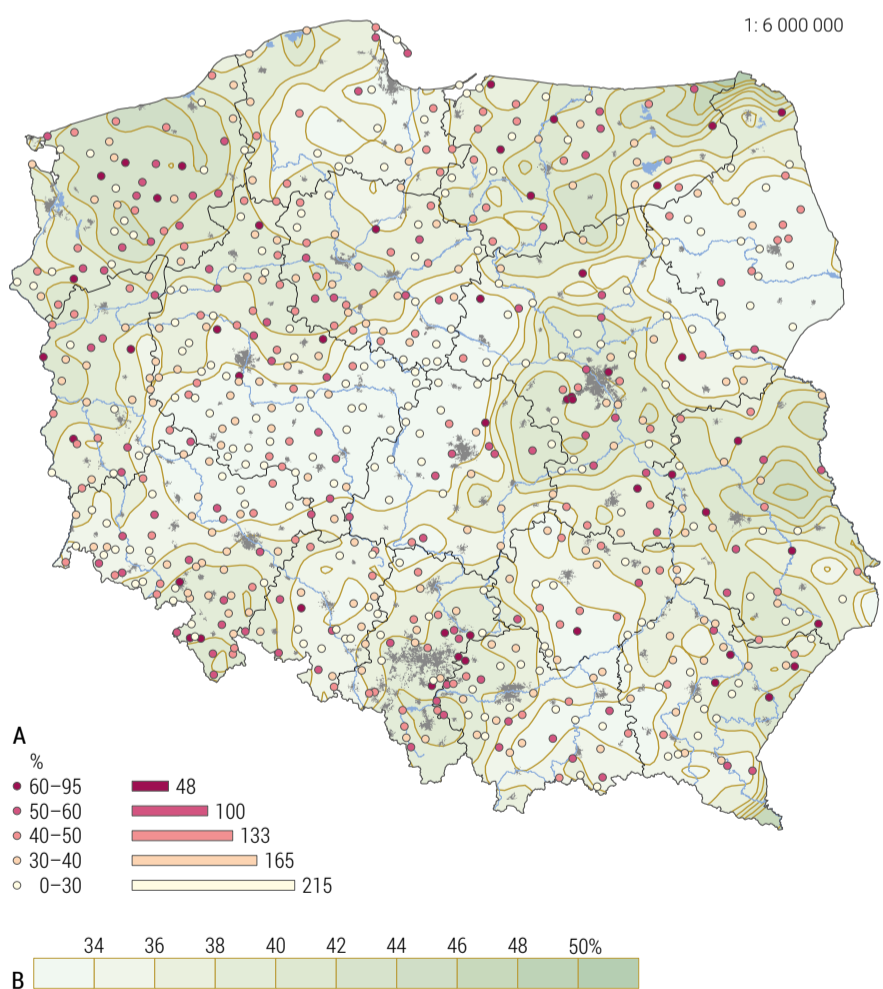
Status administracyjny należy do głównych czynników różnicujących wydatki samorządów lokalnych. Pełnienie funkcji stolicy powiatu i lokalnego czy subregionalnymi ośrodka wzrostu wiąże się ze znacząco odmienną strukturą potrzeb w porównaniu do najmniejszych miast (bardziej złożona struktura administracyjna, utrzymywanie szkolnictwa ponadpodstawowego i transportu zbiorowego). Znacząco inna jest także skala i źródło wpływów, które uwarunkowane są strukturą zatrudnienia mieszkańców, położeniem konkretnego ośrodka wobec dużego rynku zbytu czy funkcją miasta (ośrodek turystyczny, zaplecze mieszkaniowe metropolii, miasto przygraniczne, itp.). Optymalnie zbilansowany kosztorys zarządzania ośrodkiem miejskim zapewnia rozwój społeczno-ekonomiczny i przyczynia się do poprawy jakości życia obywateli. Administracja publiczna, gospodarka komunalna, oświata i kultura, ochrona zdrowia czy pomoc społeczna znacząco obciążają budżety małych miast, gdyż wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyraźnie przewyższają uzyskane wpływy. Te aspekty, wraz z utrzymaniem miejskiej infrastruktury technicznej (np. wydatki na naprawy i oświetlenie ulic czy pielęgnację zieleni) to nieuniknione koszty gospodarowania przestrzenią publiczną. Większość małych miast w Polsce cechuje się natomiast dodatnim bilansem z działalności usługowej, której uśrednione wartości w przeliczeniu na mieszkańca są najwyższe w województwie małopolskim. Zestawienie wydatków i dochodów na gospodarkę mieszkaniową w badanych ośrodkach jest bardzo zróżnicowane przestrzennie. Uwzględniając średnie wartości dla małych miast w ujęciu wojewódzkim, wyraźnie zaznacza się specyfika województw łódzkiego i małopolskiego, gdzie samorząd najwięcej inwestuje w gospodarkę mieszkaniową. W pozostałych regionach ten segment budżetów miast cechuje się natomiast ujemnym bilansem. Biorąc pod uwagę dostępność mieszkańców do usług administracji publicznej, najkorzystniejszym położeniem cechują się ośrodki w bezpośrednim sąsiedztwie największych aglomeracji oraz na Śląsku, w Małopolsce i Wielkopolsce.

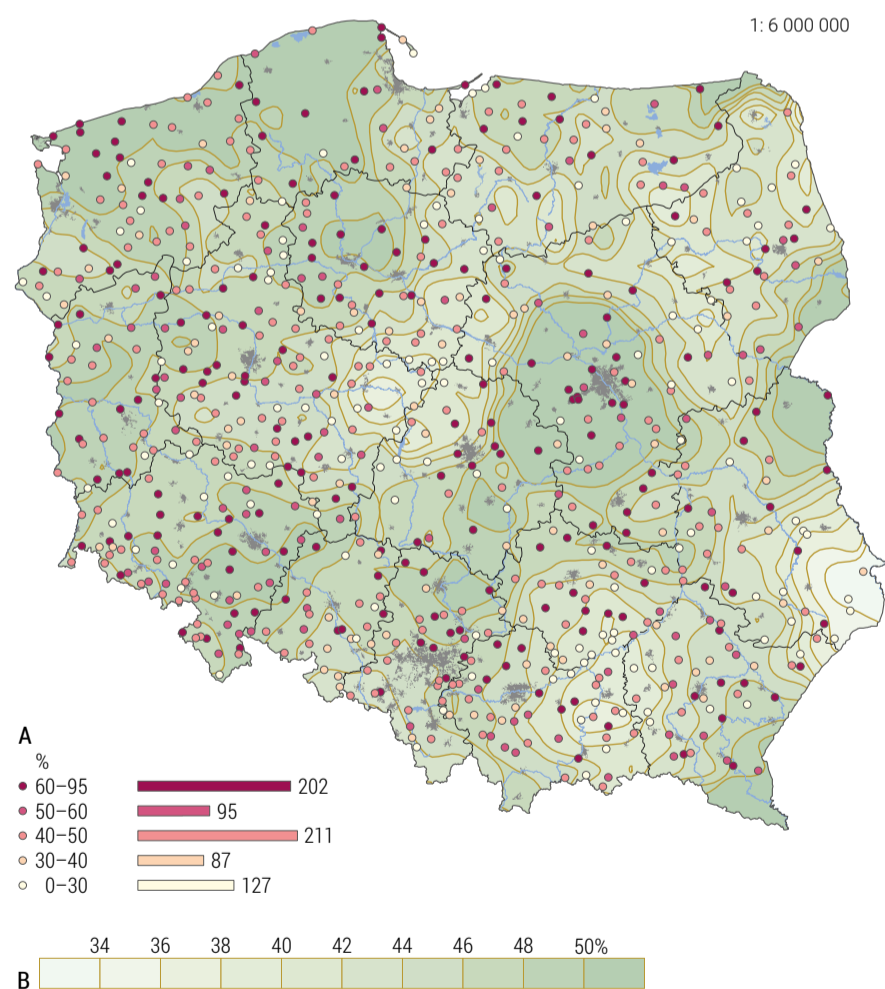
Małe miasta wg statusu administracyjnego (A) i odsetek małych miast będących gminą miejską (B)
 Small towns by administrative status (A) and percentage of small towns being urban municipalities (B)

Radni wg kategorii wielkościowych małych miast w 2000 i 2019 – wybrane wskaźniki
 (w – z wykształceniem wyższym, m – do 39. roku życia, k – kobiety)
 Councilors by population size categories of small towns in 2000 and 2019 – selected indicators
 (w – with university degree, m – under 39 years of age, k – women)

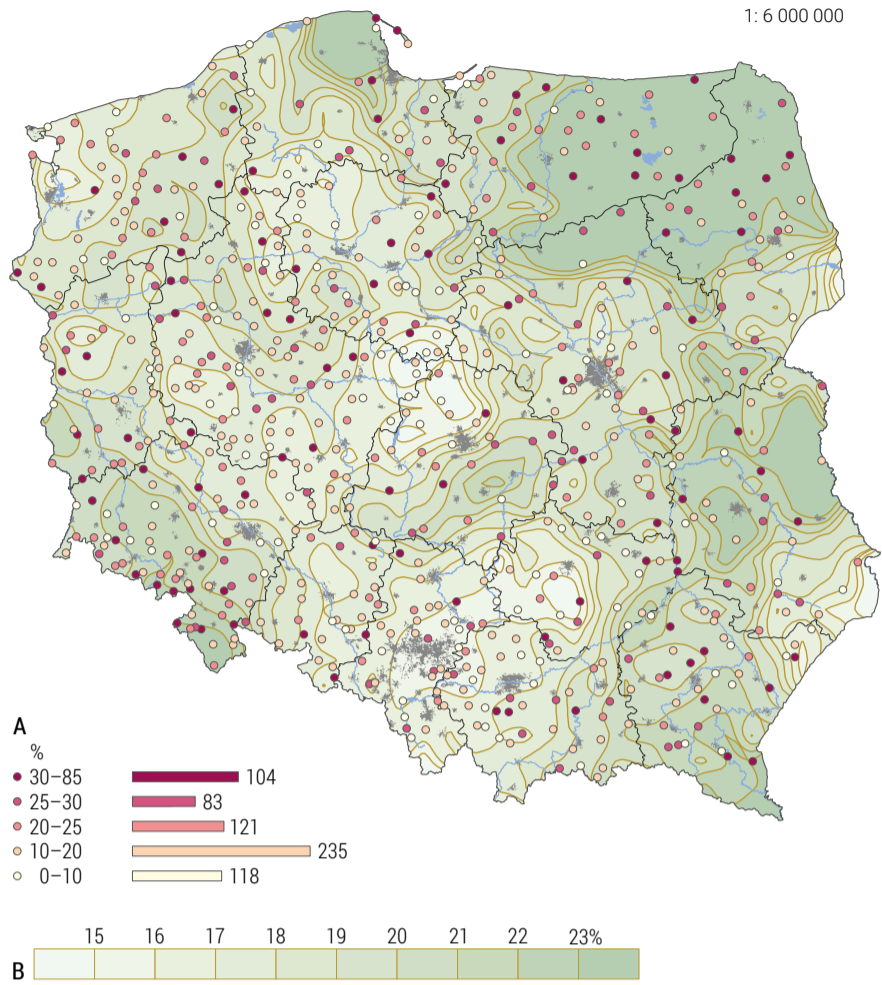

Małe miasta wg odsetka radnych z wykształceniem wyższym (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2000
 Small towns by percentage of councillors with university degree (A) and mean value of this index (B), 2000

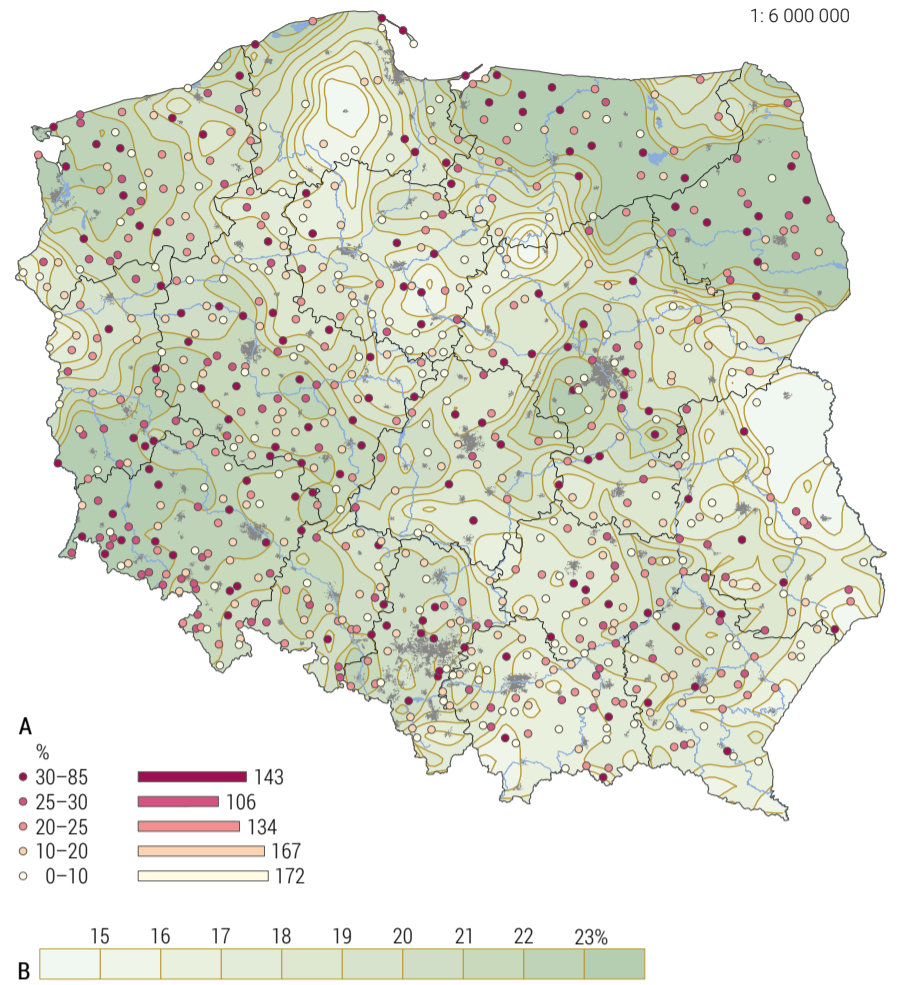

Małe miasta wg odsetka radnych z wykształceniem wyższym (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by percentage of councillors with university degree (A) and mean value of this index (B), 2019

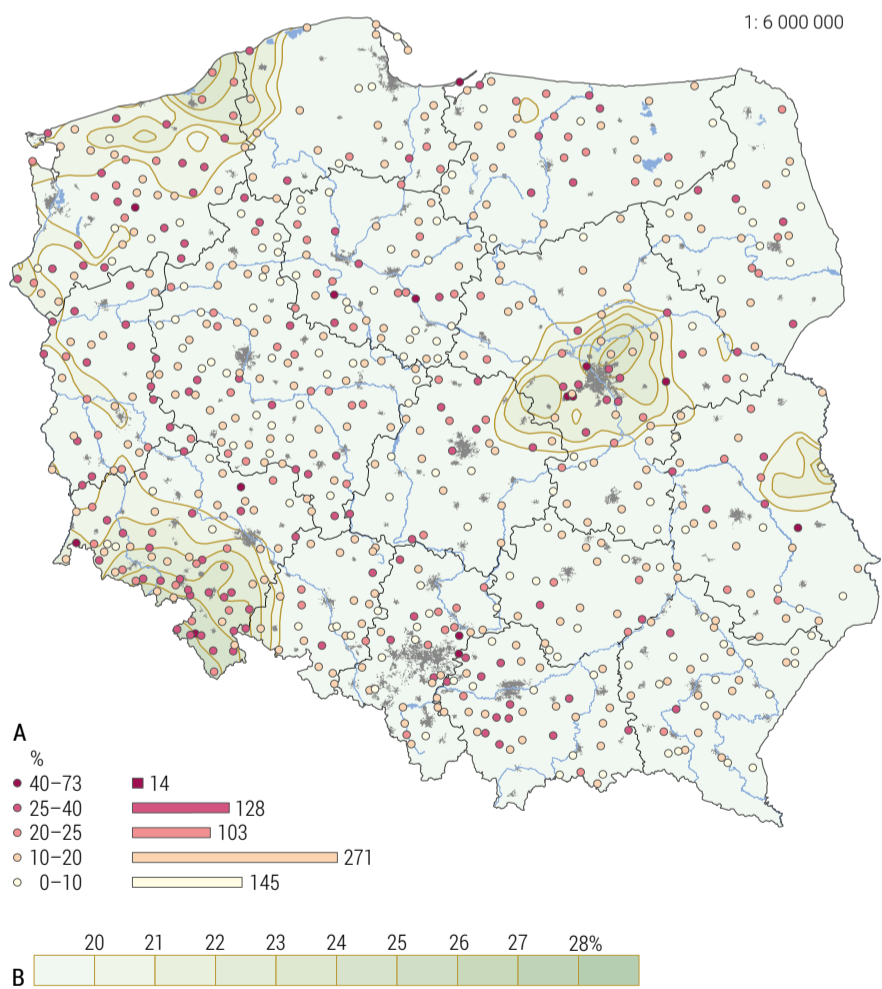

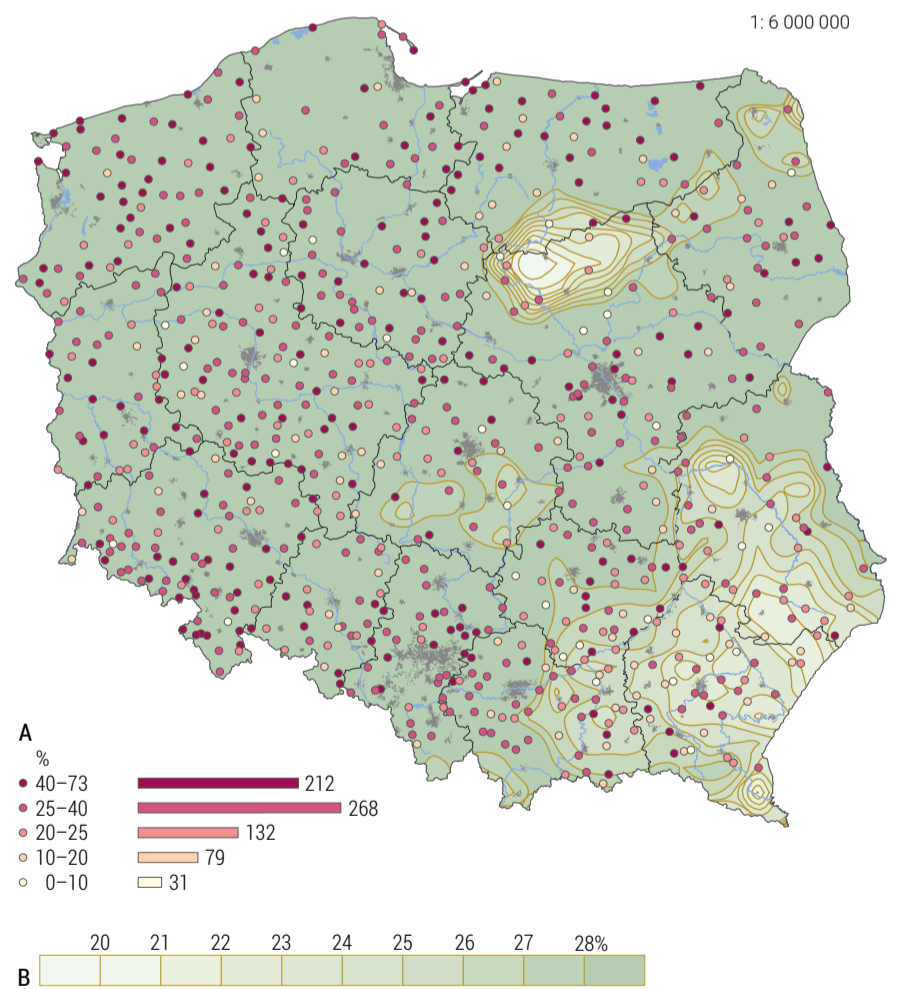
Małe miasta wg odsetka radnych w wieku 39 lub mniej lat (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2000
Small towns by percentage of councillors aged 39 or below (A) and mean value of this index (B), 2000

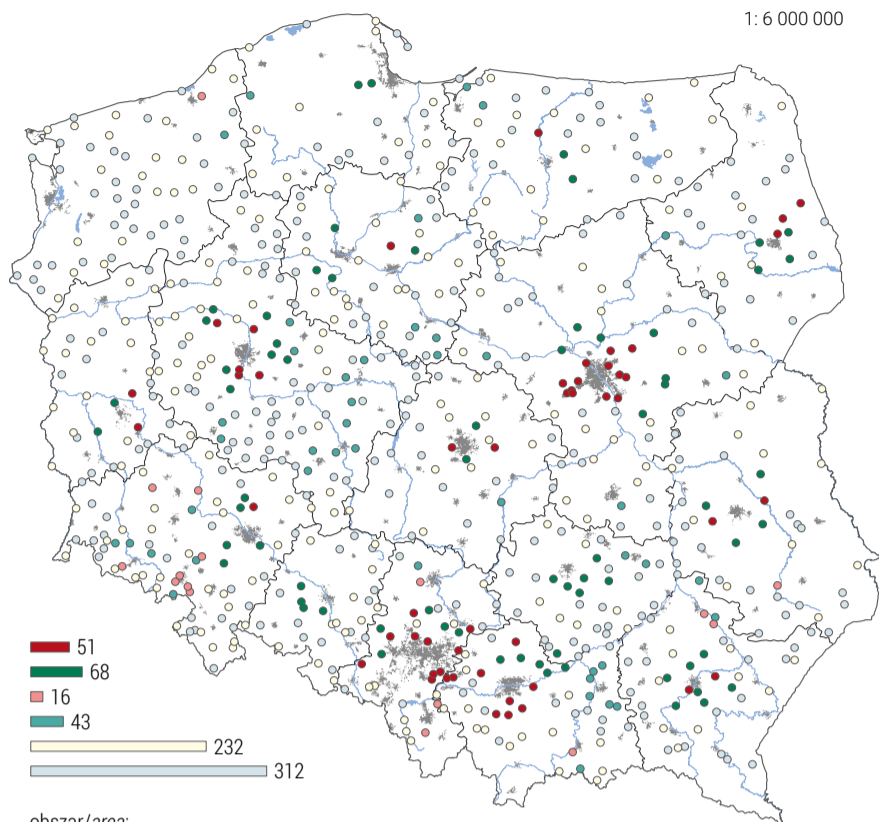
Małe miasta wg odsetka radnych w wieku 39 lub mniej lat (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by percentage of councillors aged 39 or below (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg odsetka kobiet wśród radnych (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2000
Small towns by percentage of women among councillors (A) and mean value of this index (B), 2000

Małe miasta wg odsetka kobiet wśród radnych (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by percentage of women among councillors (A) and mean value of this index (B), 2019

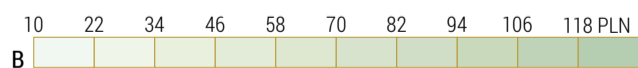
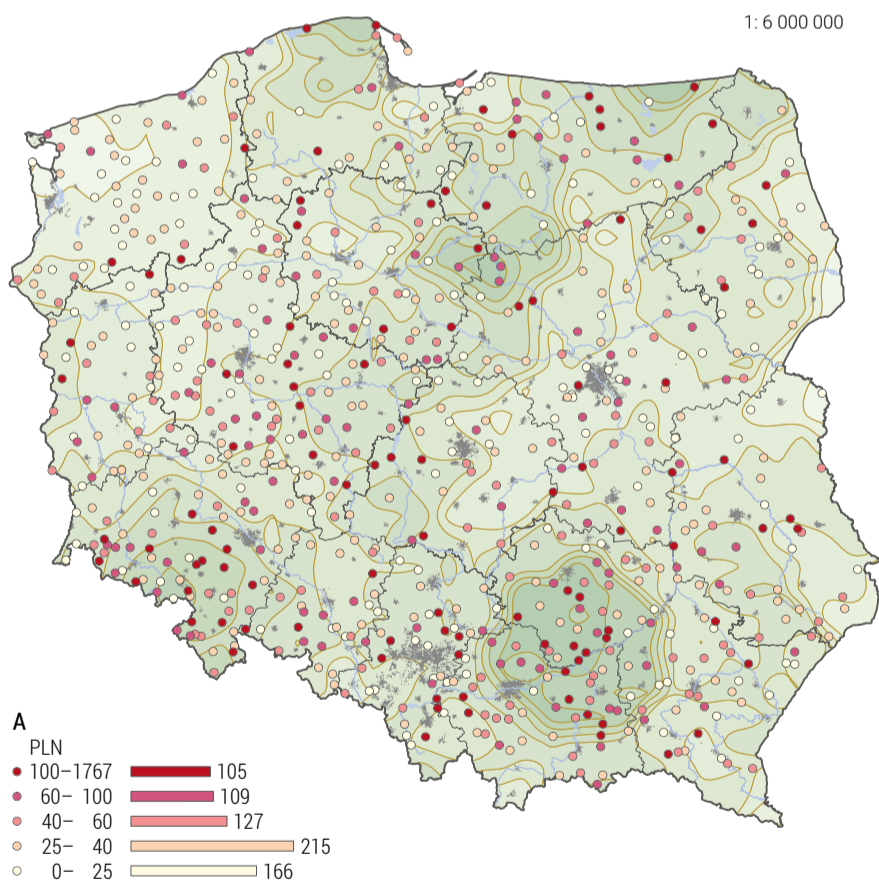

obszar/area:
 ● zurbanizowany w MOF miasta wojewódzkiego / urbanized within the FUA of a voivodship capital city
 ● niezurbanizowany w MOF miasta wojewódzkiego / non-urbanized within the FUA of a voivodship capital city
 ● zurbanizowany w MOF miasta subregionalnego / urbanized within the FUA of a subregional center
 ● niezurbanizowany w MOF miasta subregionalnego / non-urbanized within the FUA of a subregional center
 ○ zurbanizowany poza MOF / urbanized beyond FUA
 ○ niezurbanizowany poza MOF / non-urbanized beyond FUA

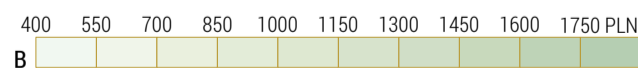
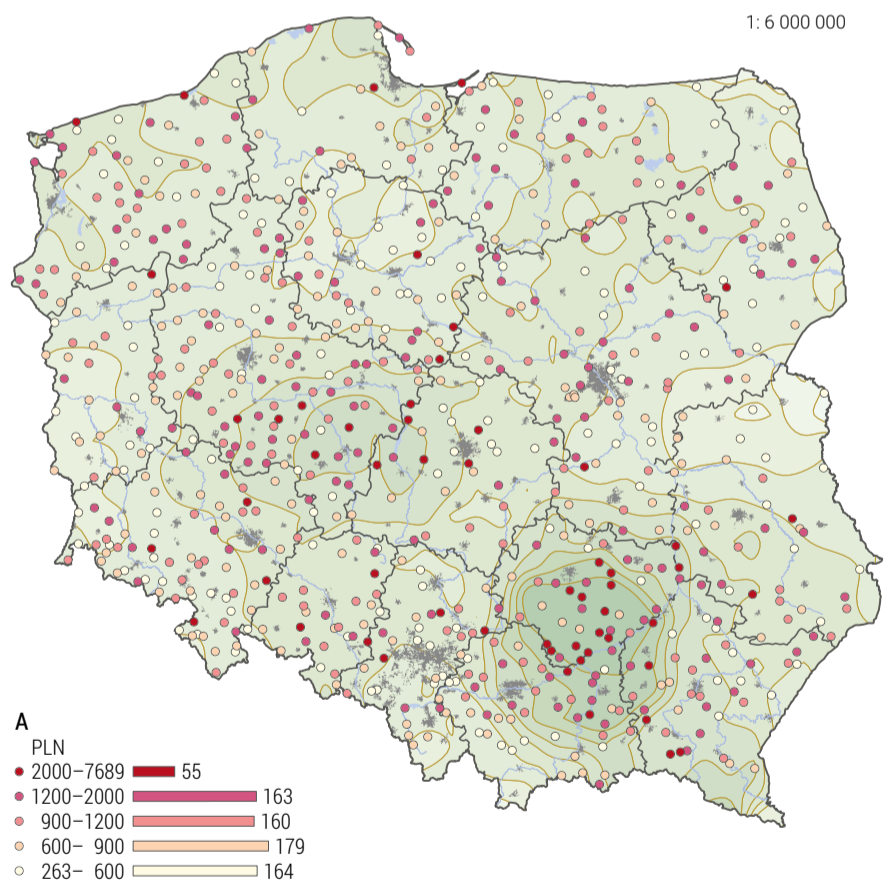
Małe miasta a Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF), 2018
 Small towns and the Functional Urban Areas (FUA), 2018

Małe miasta położone w Specjalnych Strefach Ekonomicznych, 2018
 Small towns located in Special Economic Zones, 2018

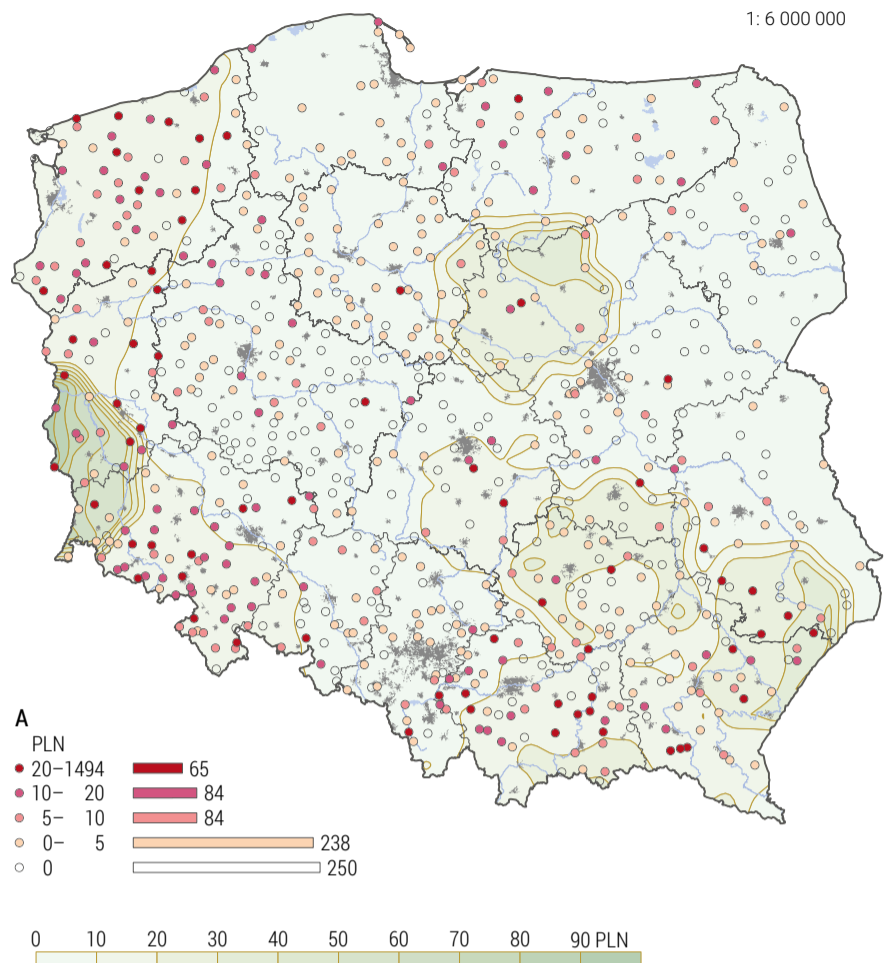

Małe miasta wg rocznych dochodów z administracji publicznej na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual income from public administration per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

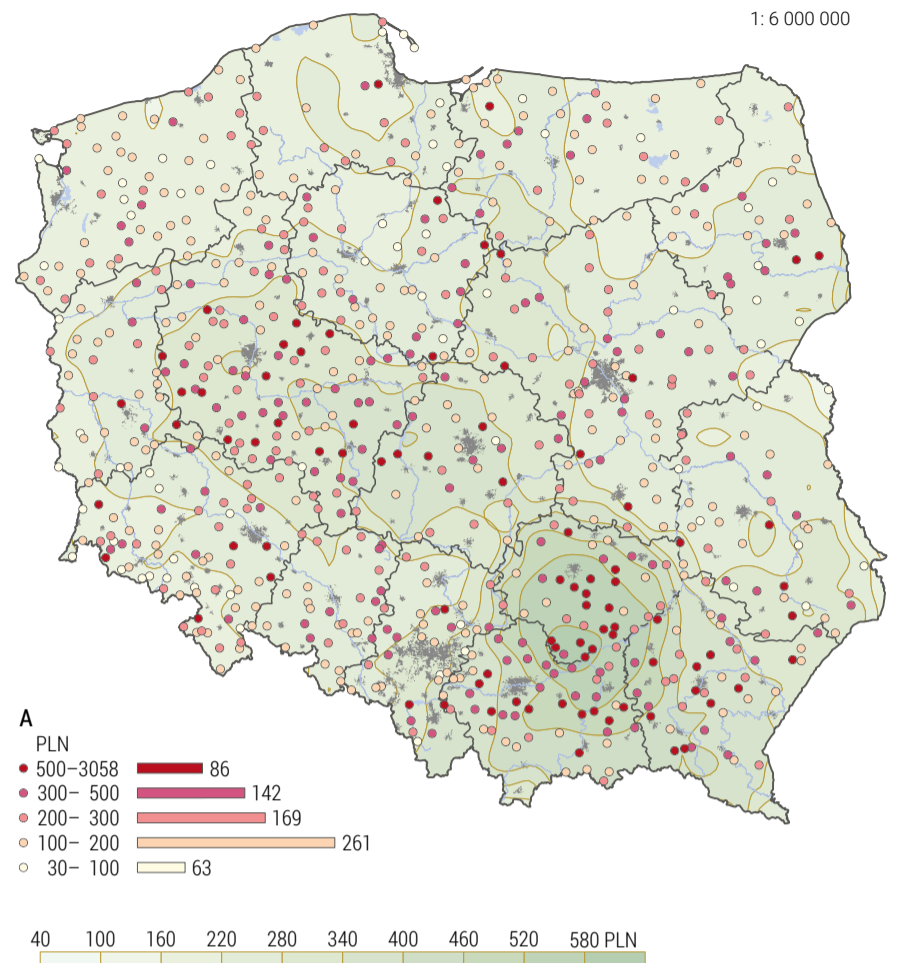

Małe miasta wg rocznych wydatków na administrację publiczną na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual expenditure on public administration per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

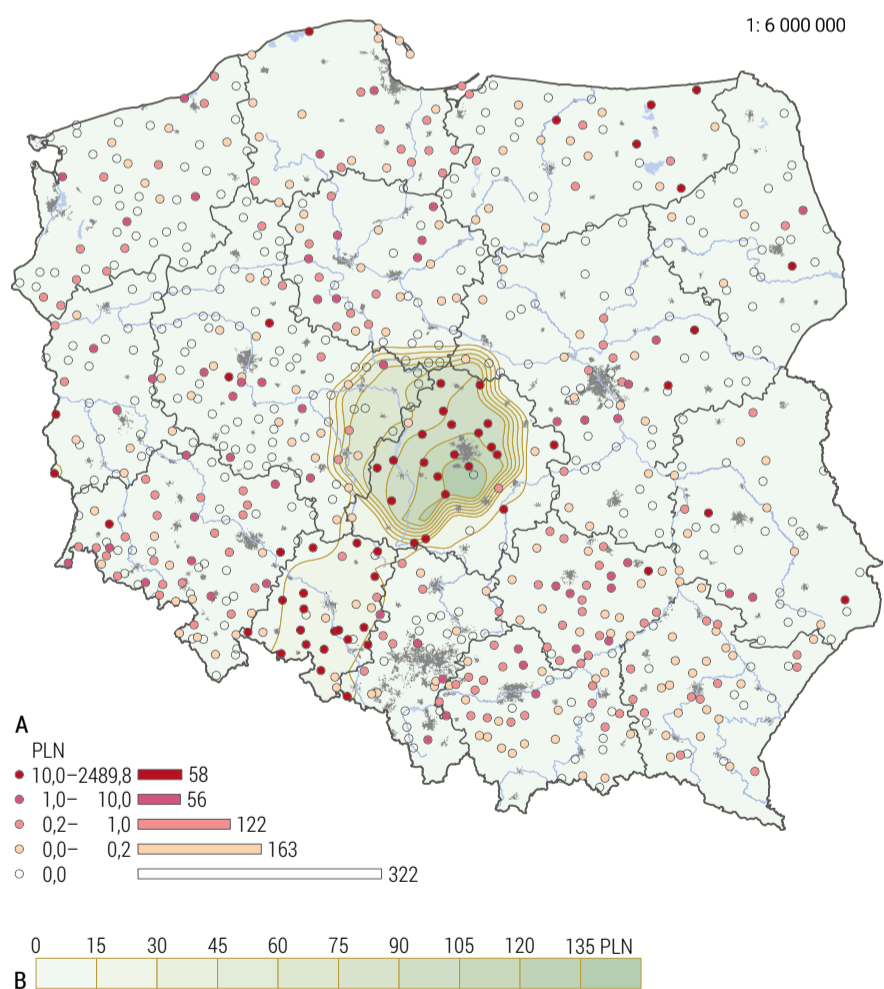

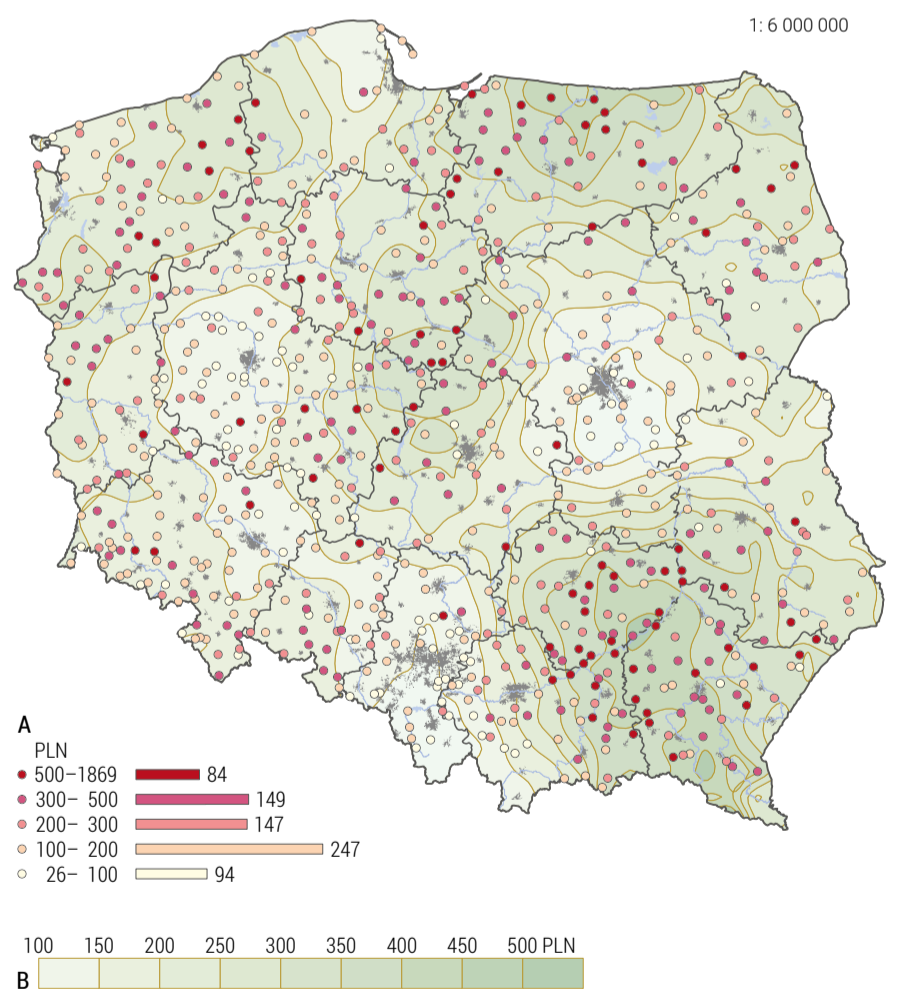
Małe miasta wg rocznych dochodów z działalności usługowej na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual income from service activity per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

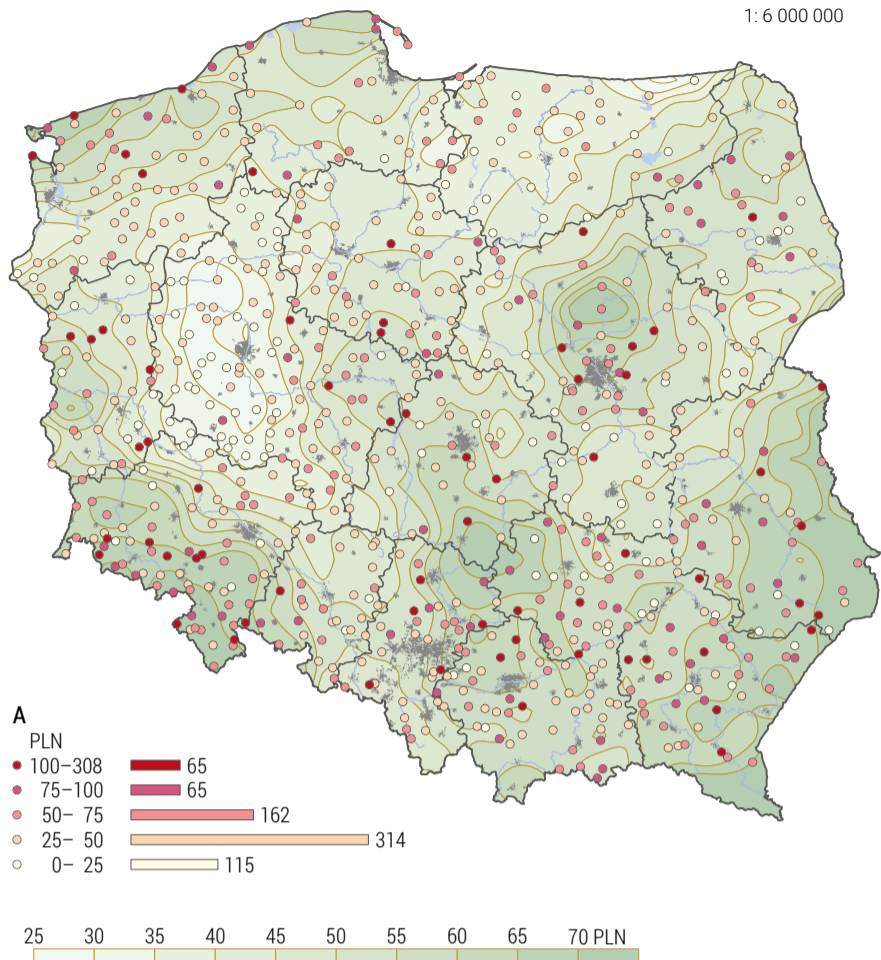
Małe miasta wg rocznych dochodów z oświaty i wychowania na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual income from education and upbringing per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

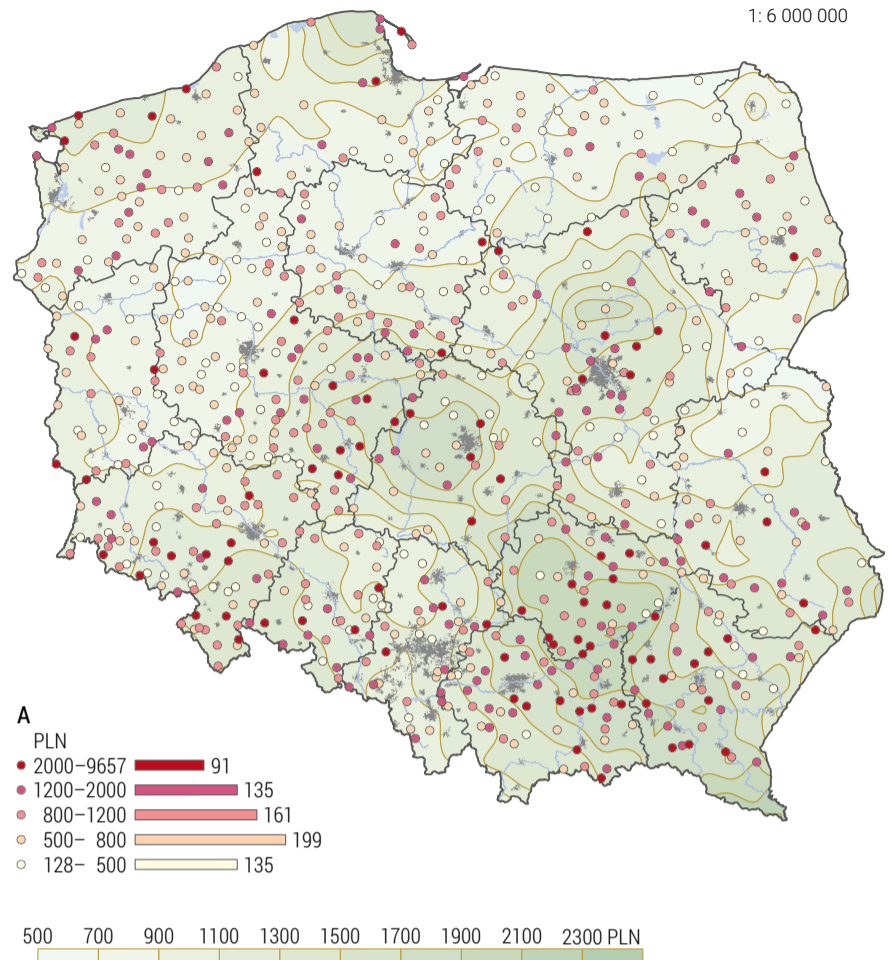
Małe miasta wg rocznych dochodów z ochrony zdrowia na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual income from healthcare per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

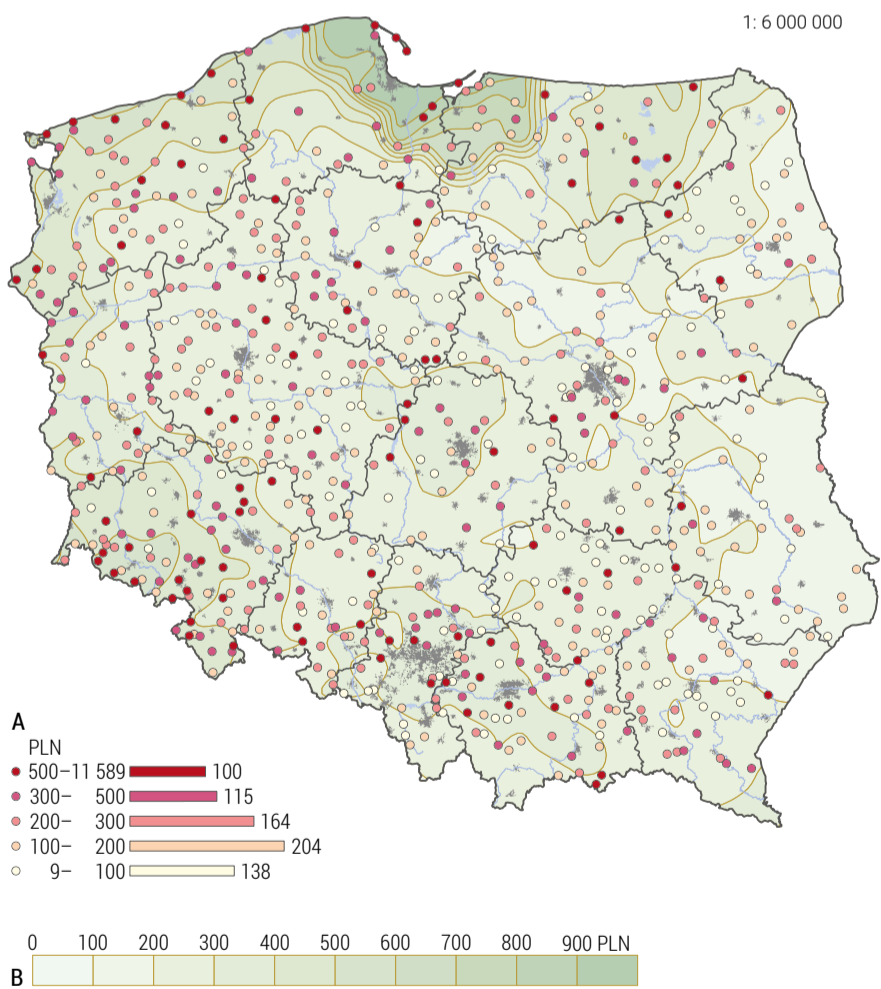
Małe miasta wg rocznych dochodów z pomocy społecznej na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
 Small towns by annual income from social assistance per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

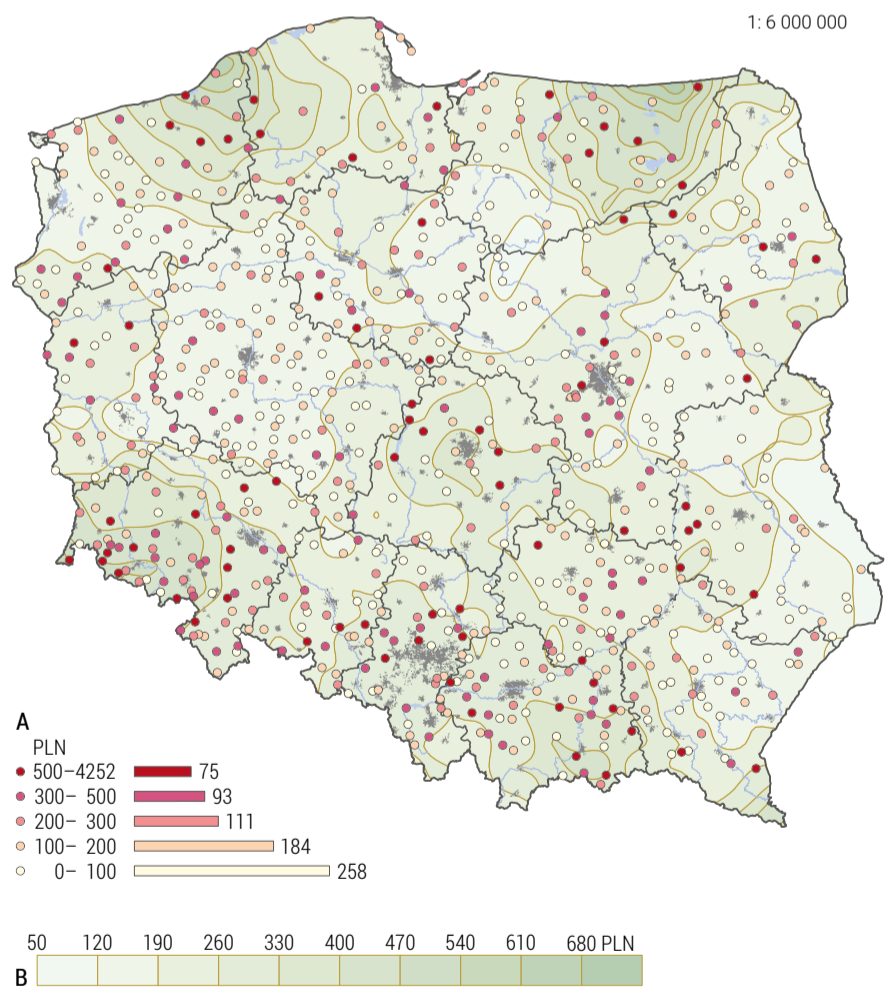
Małe miasta wg rocznych dochodów z gospodarki komunalnej i ochrony środowiska na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual income from public utilities and environmental protection per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg rocznych wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on public utilities and environmental protection per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

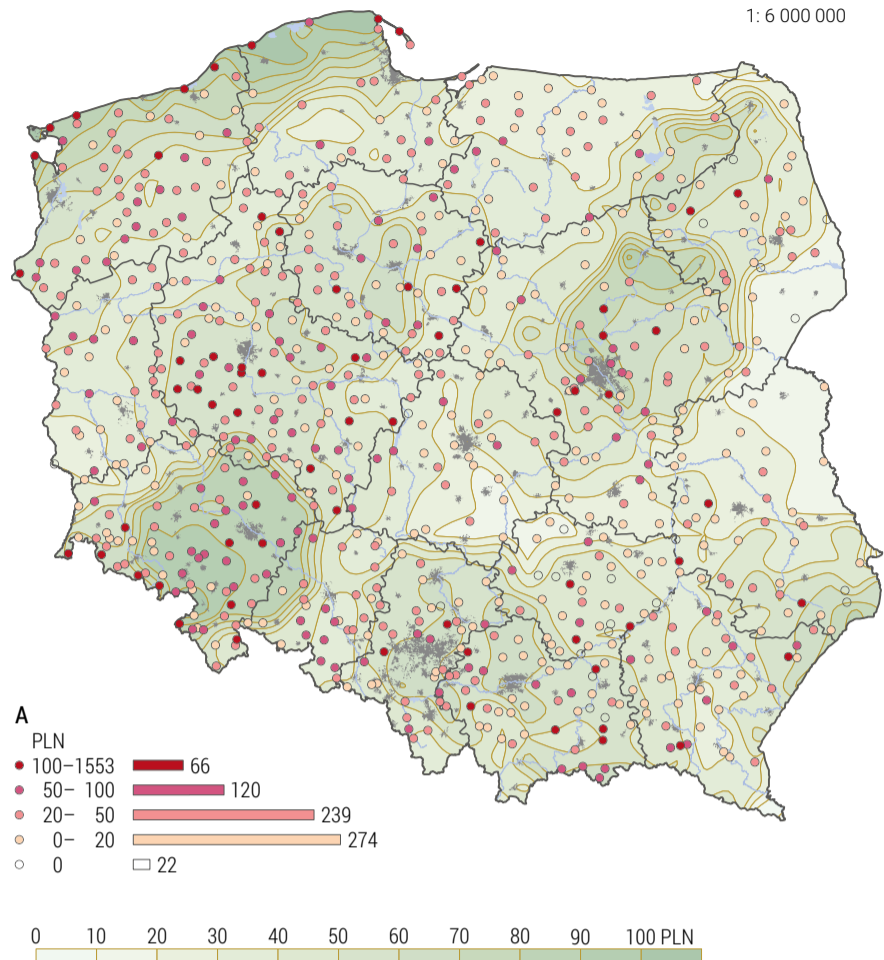

Małe miasta wg rocznych dochodów z gospodarki mieszkaniowej na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual income from housing management per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

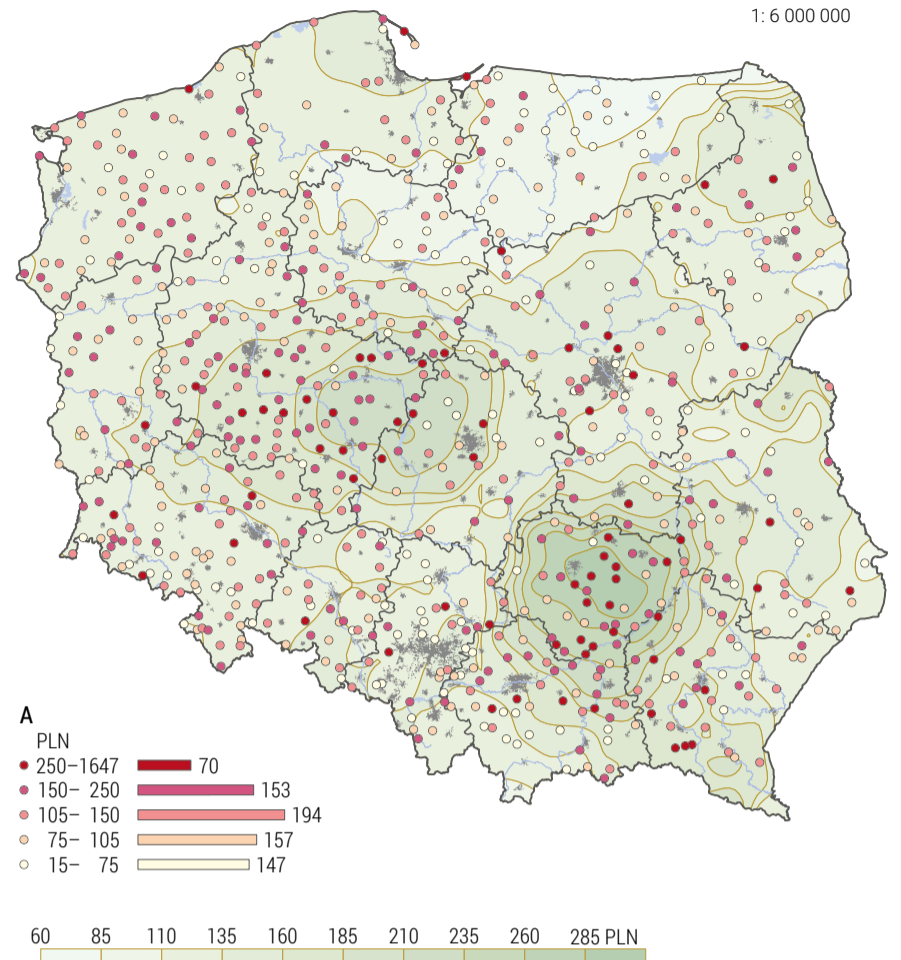

Małe miasta wg rocznych wydatków na gospodarkę mieszkaniową na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on housing management per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

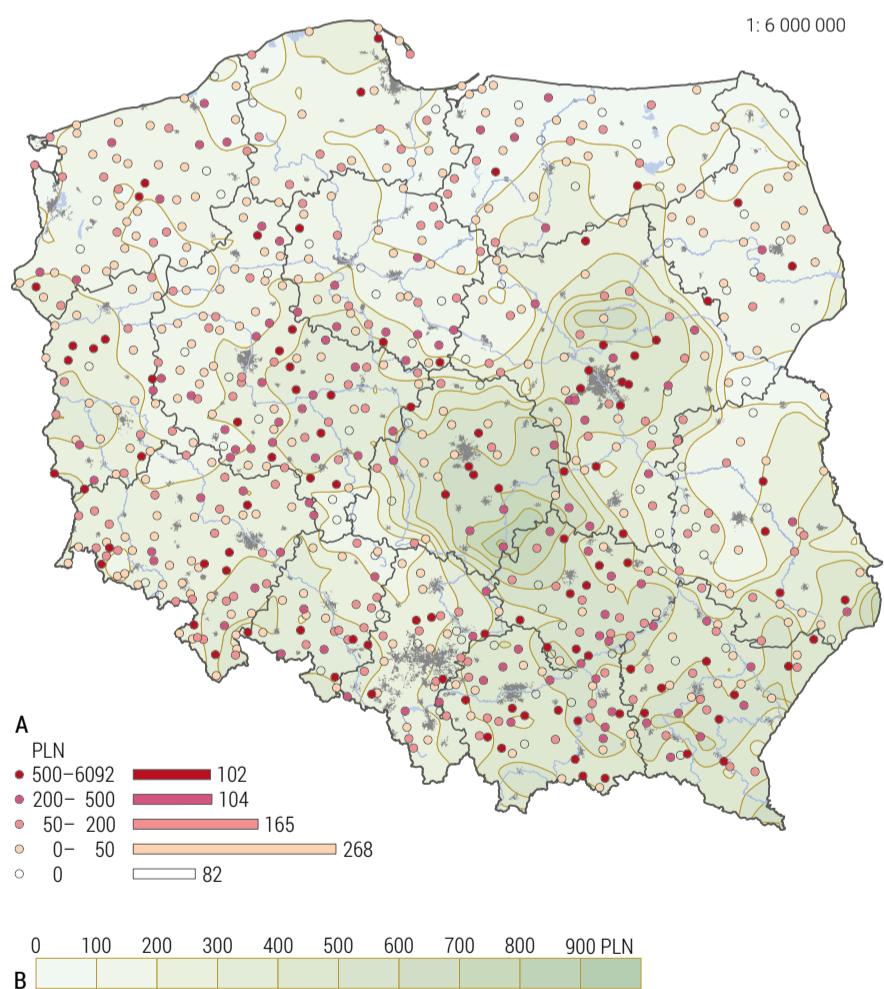

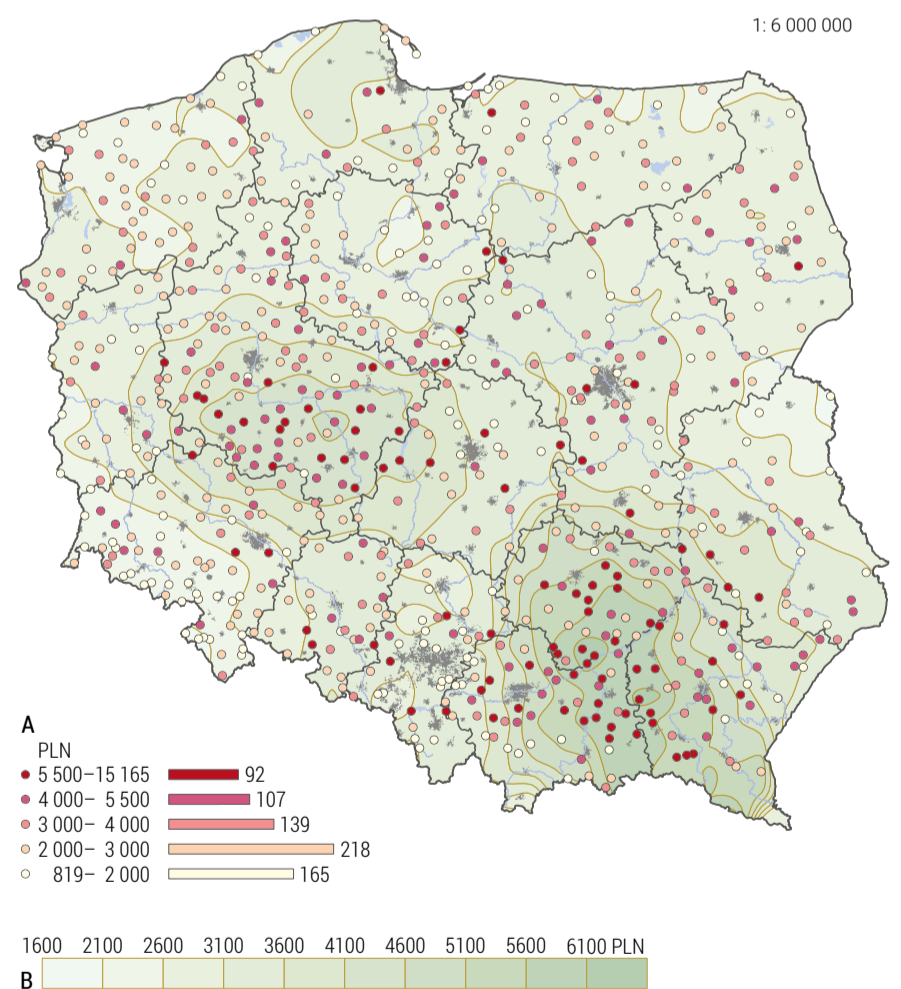
Małe miasta wg rocznych wydatków na utrzymanie zieleni na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on greenery maintenance per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg rocznych wydatków na oświetlenie ulic, placów i dróg na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on streets, squares and roads illumination per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

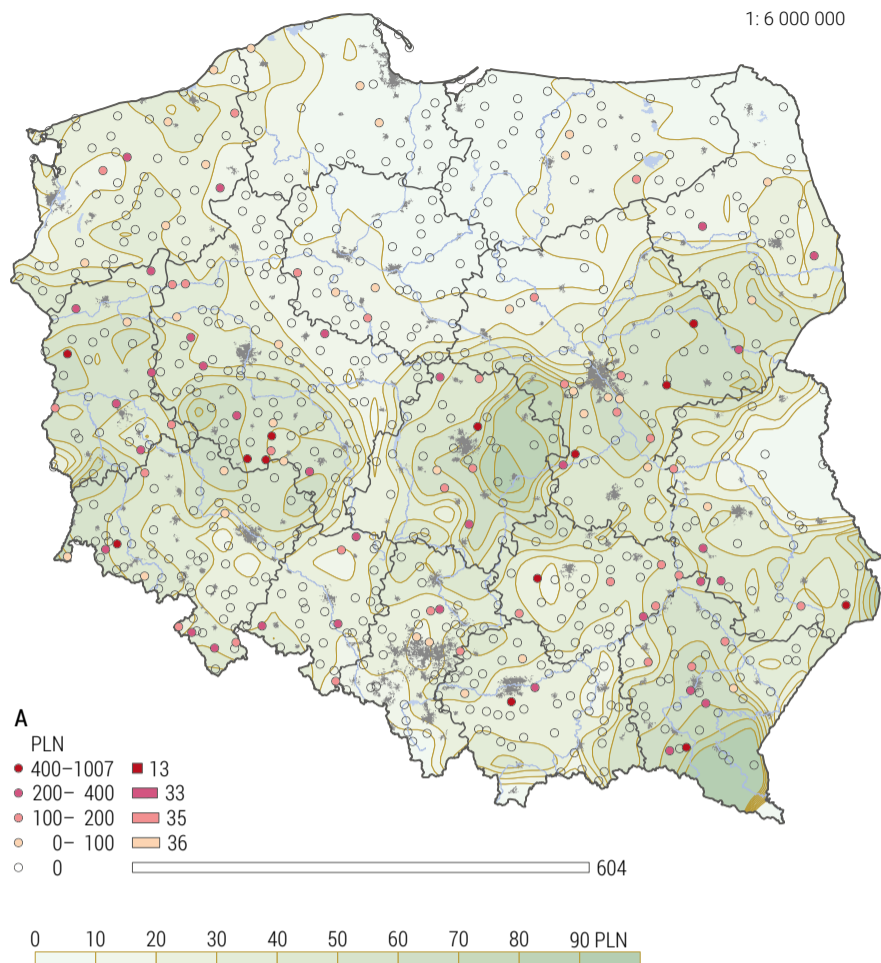

Małe miasta wg rocznych wydatków na gospodarkę ściekową i ochronę wód na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on sewage management and water conservation per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

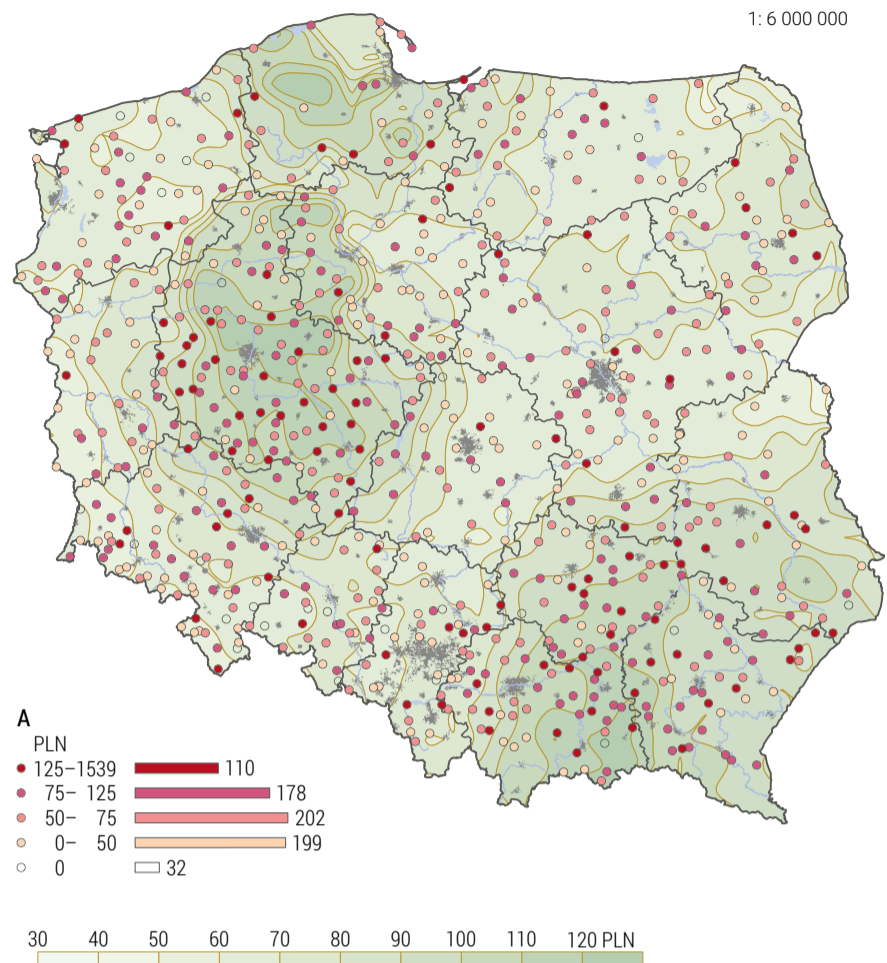

Małe miasta wg rocznych wydatków na oświatę i wychowanie na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on education and upbringing per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

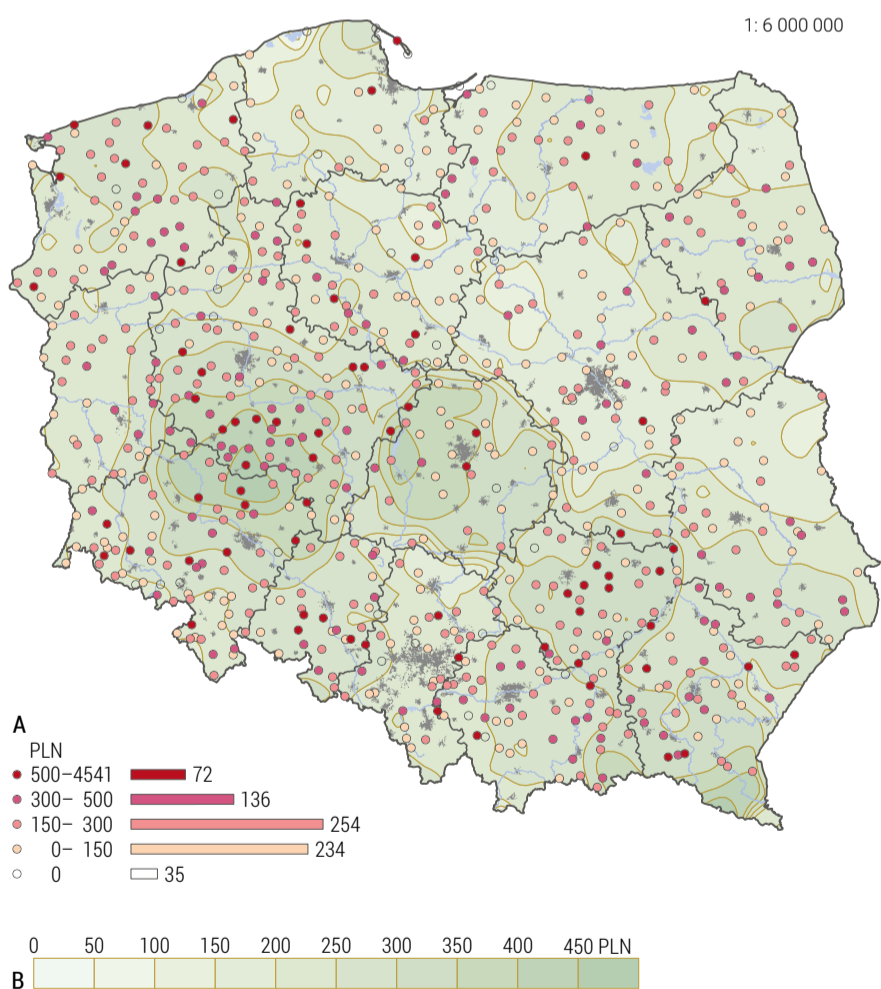

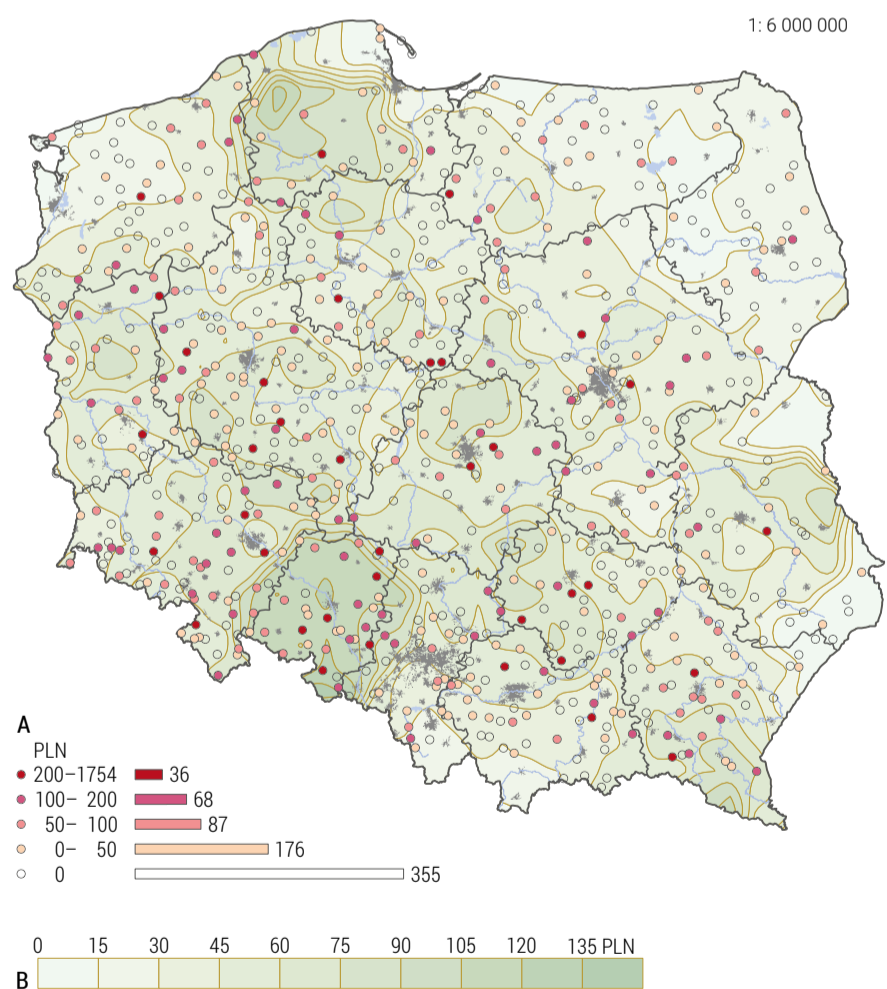
Małe miasta wg rocznych wydatków na szkolnictwo ponadpodstawowe na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on post-secondary education per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg rocznych wydatków na biblioteki na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on public libraries per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

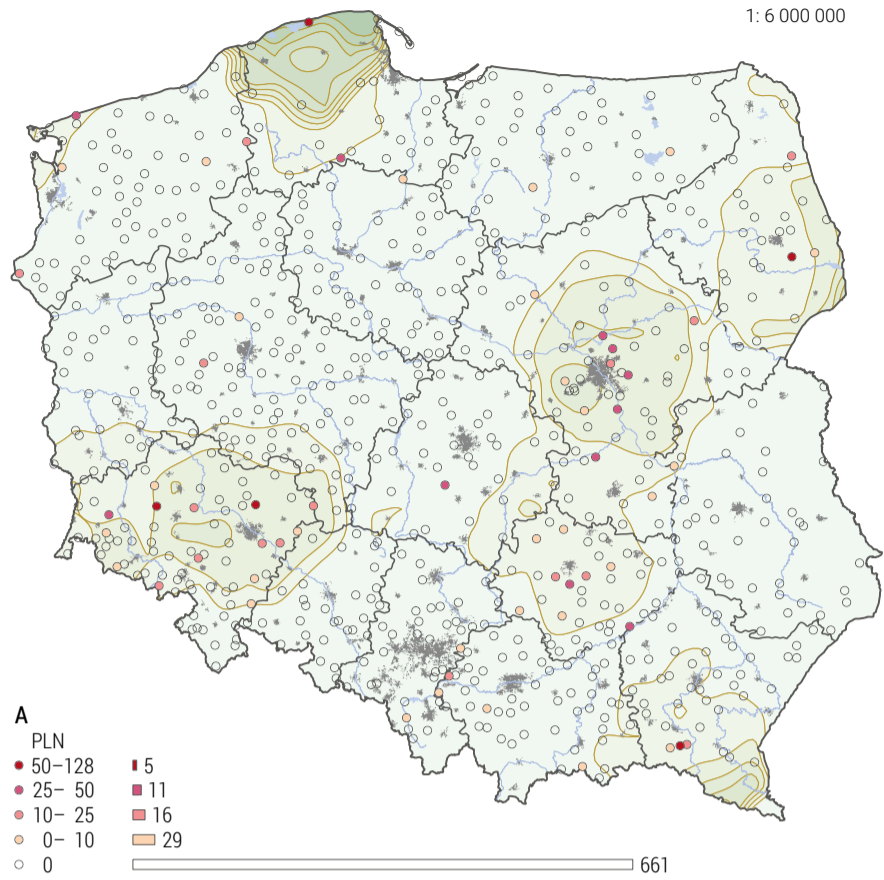

Małe miasta wg rocznych wydatków na domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on cultural and entertainment centers, community centers and clubs per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

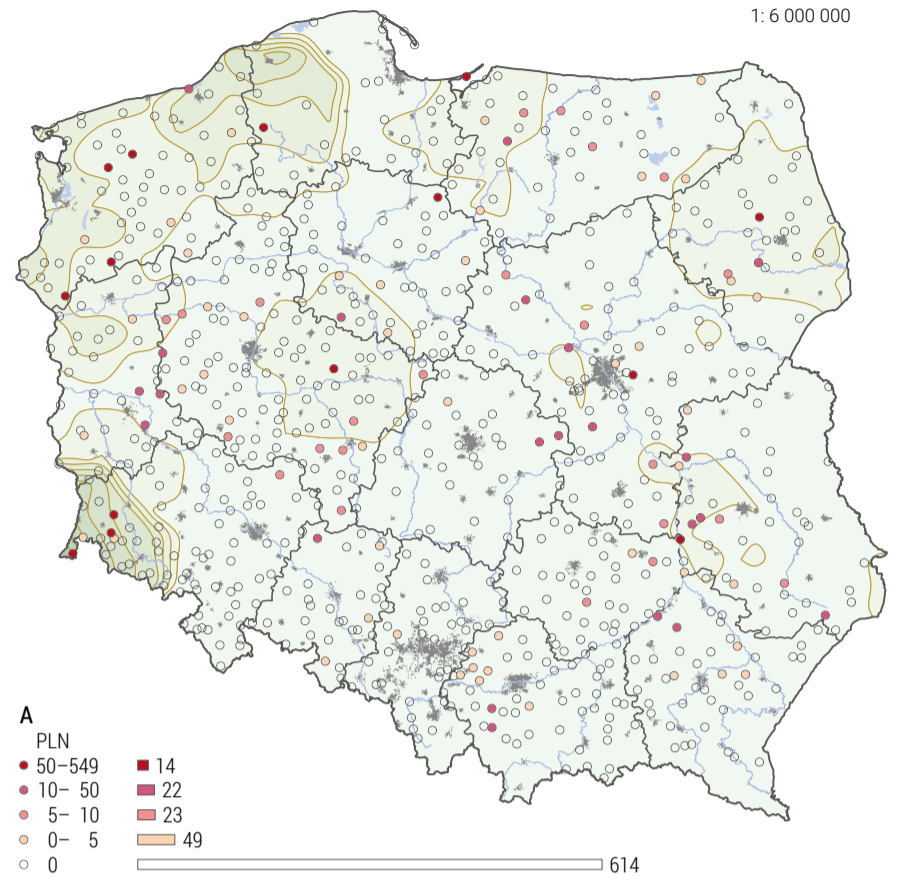

Małe miasta wg rocznych wydatków na działalność żłobków na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on nurseries per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

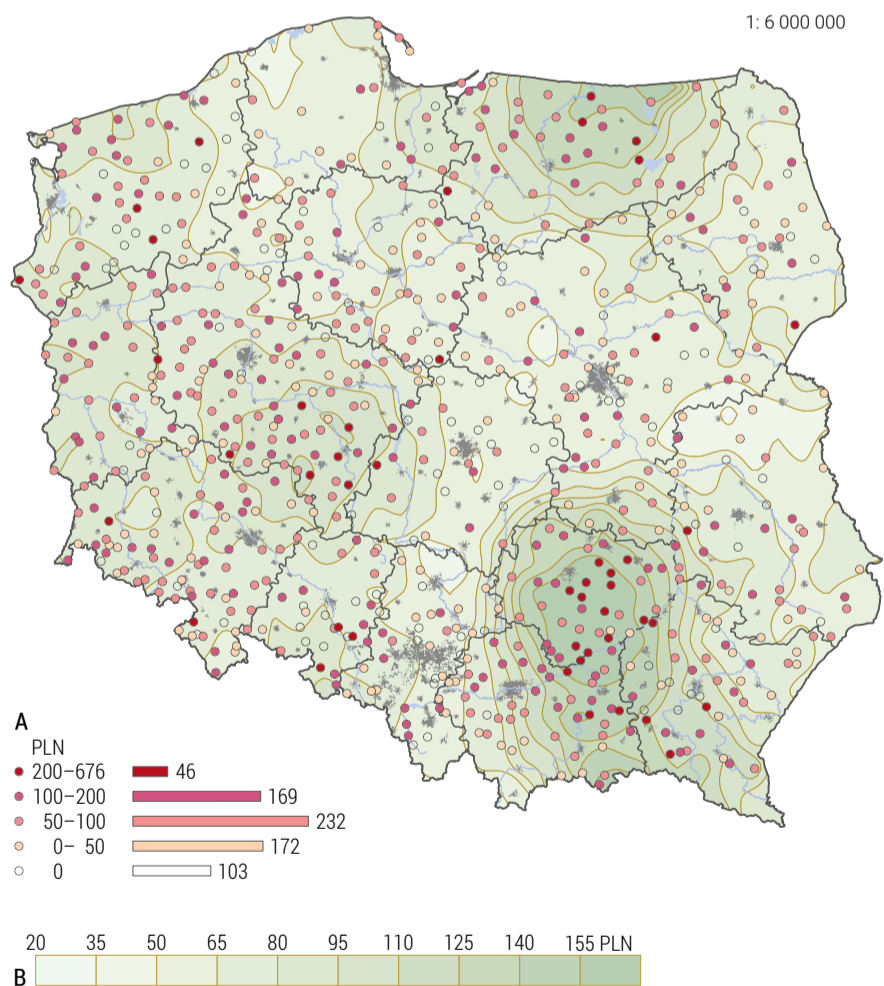

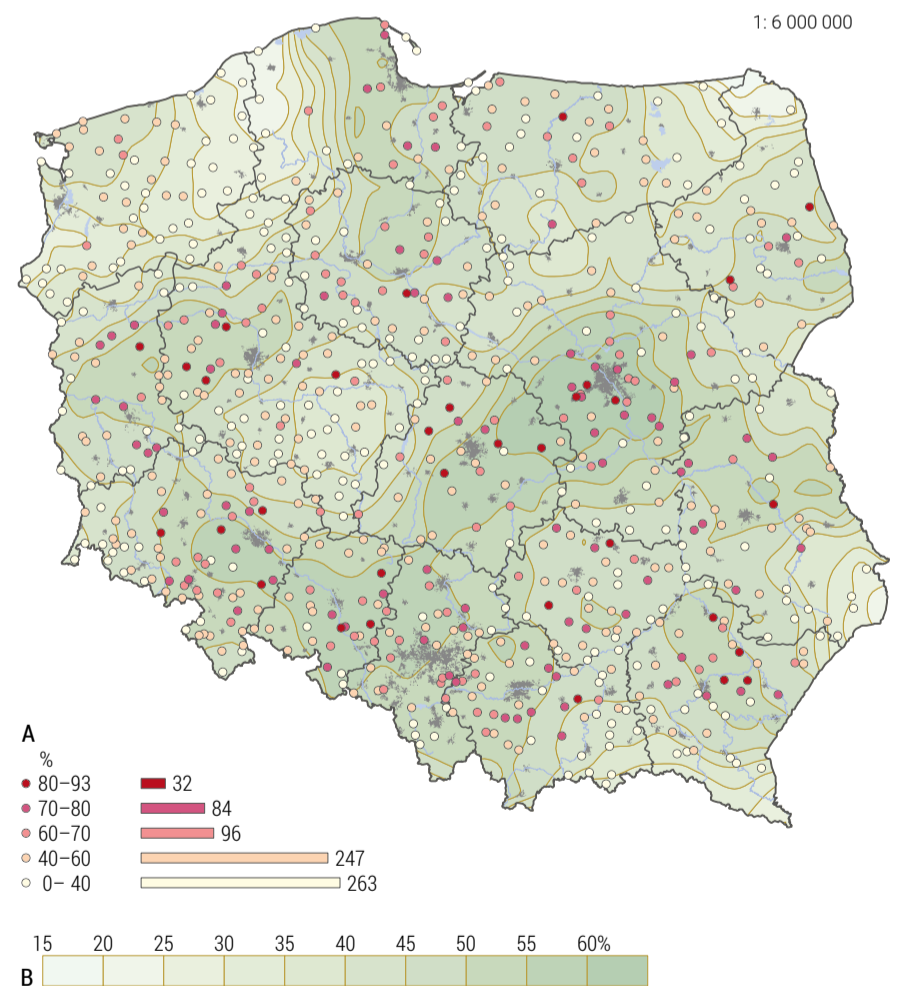
Małe miasta wg rocznych wydatków na leczenie ambulatoryjne na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on ambulatory treatment per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg rocznych wydatków na szpitale ogólne na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on hospitals per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg rocznych wydatków na domy pomocy społecznej na mieszkańca (A) i średnia wartość wskaźnika (B), 2019
Small towns by annual expenditure on social welfare homes per capita (A) and mean value of this index (B), 2019

Małe miasta wg syntetycznego wskaźnika dostępności do usług administracji publicznej* (A) i jego średnia wartość (B), 2017
**Uśredniona dostępność do siedzib urzędów gminnych, starostw powiatowych oraz urzędów skarbowych.
 Small towns by synthetic index of accessibility to public administration services* (A) and its mean value (B), 2017
 The mean accessibility to the seats of municipal offices, county offices and income tax offices.

